

ISSA
Conference
OCTOBER 23–24
SOFIA, BULGARIA **2024**

25+ years for
Early Childhood
Development

Родителски активизъм в България – съществува ли, как се развива, каква подкрепа изисква?

Д-р Галина Маркова, Ноу-хау център за
алтернативни грижи за деца, НБУ

Послание

- Родителският активизъм съществува, развива се и е огромен ресурс за всички специалисти, работещи с деца и семейства.
- Страхът е бариера пред развитието на активизма.
- Създаването на мрежа от активисти, които могат да преодолеят страха.
- Изследването очерта активизма като отделно поле за развитие и това е условие за създаването на мрежа от активисти.

Ноу-хау център, НБУ

- Приложно-изследователски център в НБУ
Създаден през 2011 г. за да изучава и подобрява реформата за закриване на домовете – Деинституционализация
  - Целта на реформата – от изключване на уязвими групи деца и родители – към гарантиране на живот в общността
    - Един от основните изводи на изследванията на НХЦ: родителите са неизползван ресурс на тази реформа

Изследване в хода на действието – методология на НХЦ

- Изследване в хода на действието – процес, който изучава процеси, за да ги подобри докато се развиват
- Участниците са съ-изследователи, които събират и анализират данни, публикуват резултати
- Изучаване на силните страни на индивиди, общности и семейства

Изследователски екип

- Арсо Ганев, Елеонора Христова – Благоевград, Кюстендил
- Илиян Ризов, Гергана Енчева – Варна, Добрич, Търговище
- Георги Янев – Бургас
- Димитър Грънчаров, Валерия Симова – Плевен, Ловеч, Враца, Монтана
- Светла Межри – Русе
- Диана Димова – Стара Загора, Хасково, Сливен
- Недка Василева-Петрова – Пловдив, Кърджали, Национално ниво през НАСО
- Елица Лингорски, Жаклина Антонова, Габриела Станева, Галина Маркова
- Андрю Билсън (Великобритания)
- Дейвид Тобис (САЩ)

Родителско изключване –нагласи, практики, традиции

- „Пасивни“, с „нисък родителски капацитет“, „не сътрудничат“, „кроят проблемите на децата си“
- Родителите са изключват от оценка на детето, от създаване и прилагане на план за интервенции – дори в приети от държавата документи, които регламентират работата на специалистите
- Традиции от социалистическия режим

Изследване на Родителския Активизъм

Цели:

1. Да идентифицира активни родителски организации и отделни родители, организации и отделни личности, които помагат на родителите
2. Да изучи постигнати от родители успехи и трудности, полета на работа и възможности за развитие
3. Да препоръча стъпки за участие на родители в развитието на системите, които работят с деца и семейства

Екипът

- Картата на РА е разработена от екип от 15 специалисти, представители на организации, които работят в социалния сектор и прилагат овластяващ подход в работата си.
- Тези организации са базирани в 8 региона на страната, което прави изследването с национален обхват.
- Организации и изследователи: «Гаврош» и «Съучастие» (Варна); «Малки стъпки» (Плевен); «Деметра» (Бургас); «Еквилибриум» (Русе); Арсо Ганев и Елеонора Христова (Кюстендил); «Криле» (Стара Загора); Недка Василева (Пловдив); «Ноу-хау център» (София).
- Консултанти: проф. Андрю Билсън (Великобритания), проф. Дейвид Тобис (САЩ).

Концептуална рамка

- права на децата;
- периметър на работа на РА: индивидуално-семеино-общностно-регионално-национално-международно;
- жизнен цикъл на РА (способност за справяне с бариерите);
- стълба на участие (стил на участие на членовете на организацията);
- критерии за оценка (1/ участие на родителите , 2/ финансиране , 3/ „ характер“, 4/ устойчивост , 5/ обхват , 6/ способност за обновяване на базата на оценка на нови потребности , 6/ отношение към картографирането.

Дефиниция на РА

- Набор от действия, насочени към социална промяна
- Социалната промяна е процес, който променя:
  - начините, по които се третират хора,
  - начините на работа на системи и организации,
  - културата на оказване на помощ.

Изследователски процес

Първо изследване на тази тема в България

Методология:

- дефиниция на активизъм
- индикатори за идентифициране на участници
- избор на участници
- методология на „снежната топка“ за достигане на нови родители и организации

Анализът на влияние на контекста върху Активизма

Продукти :

- Карта на Активизма
- Жизнен цикъл на Активизма
- Инструмент за оценка на Активизма

Резултати

- Активизмът е активно развиващо се поле
  - 32 организации и мрежи на родители
  - 52 организации и мрежи , които ги подкрепят
  - 52 родители и 26 индивиди, които ги подкрепят
- Области на действие
  - деца с увреждания
  - уязвими деца, живеещи в ромски общности
  - деца в риск от бедност, изключване и negliжиране
  - ‘общ профил’ родители, които се променят авторитарния стил на работа на услугите

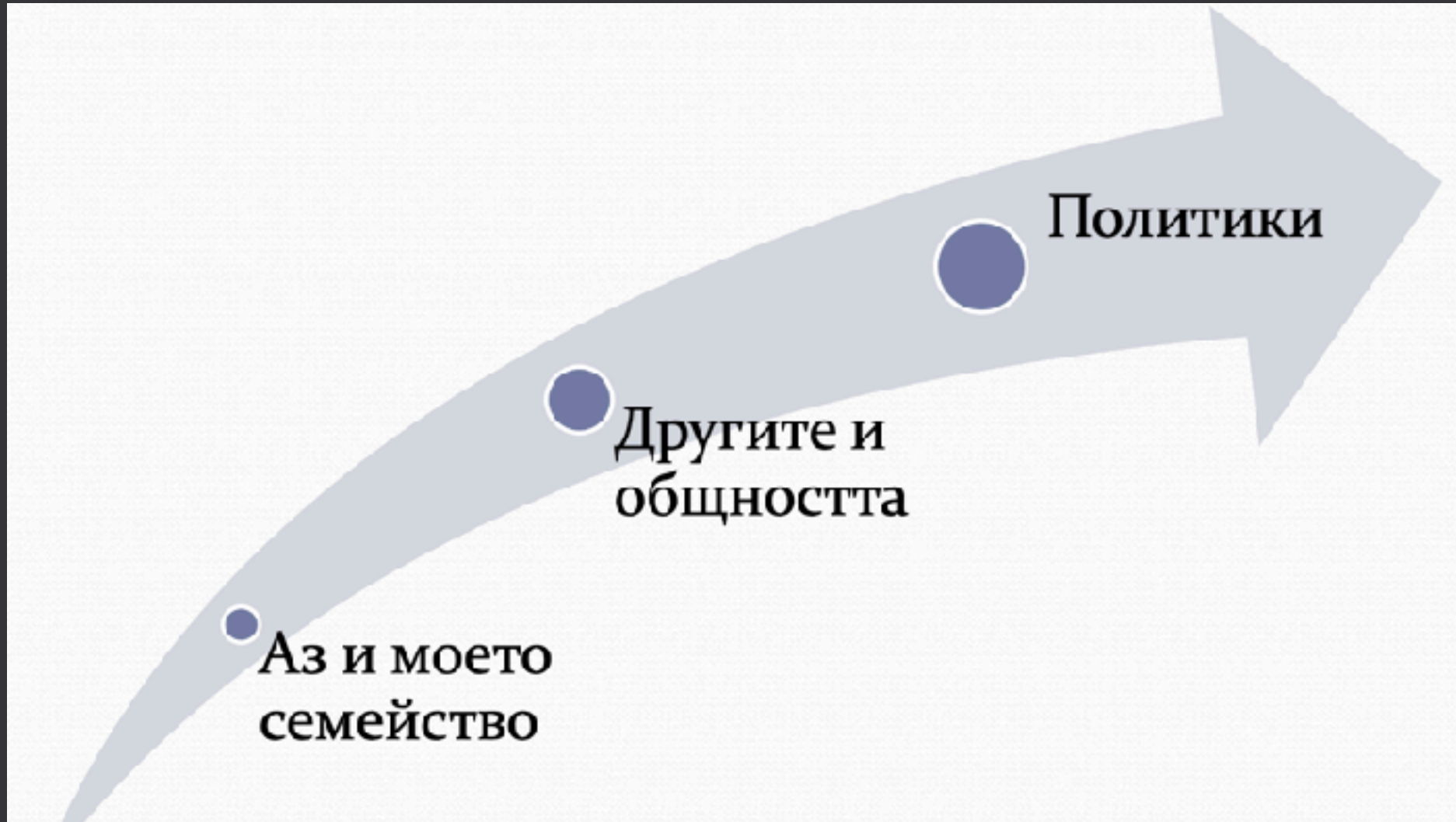

Кои са родителите?

- Родители на деца с увреждания
- Родители, които се борят срещу отнемането на децата им от системата за закрила
- Приемни родители и осиновители
- Неформални родителски мрежи, в които участват и професионалисти
- Родители, които подкрепят децата в благотворителни и застъпнически каузи, като въвличат и образователните специалисти в тях
- Активисти – неформални лидери, ангажирани с различни граждански каузи

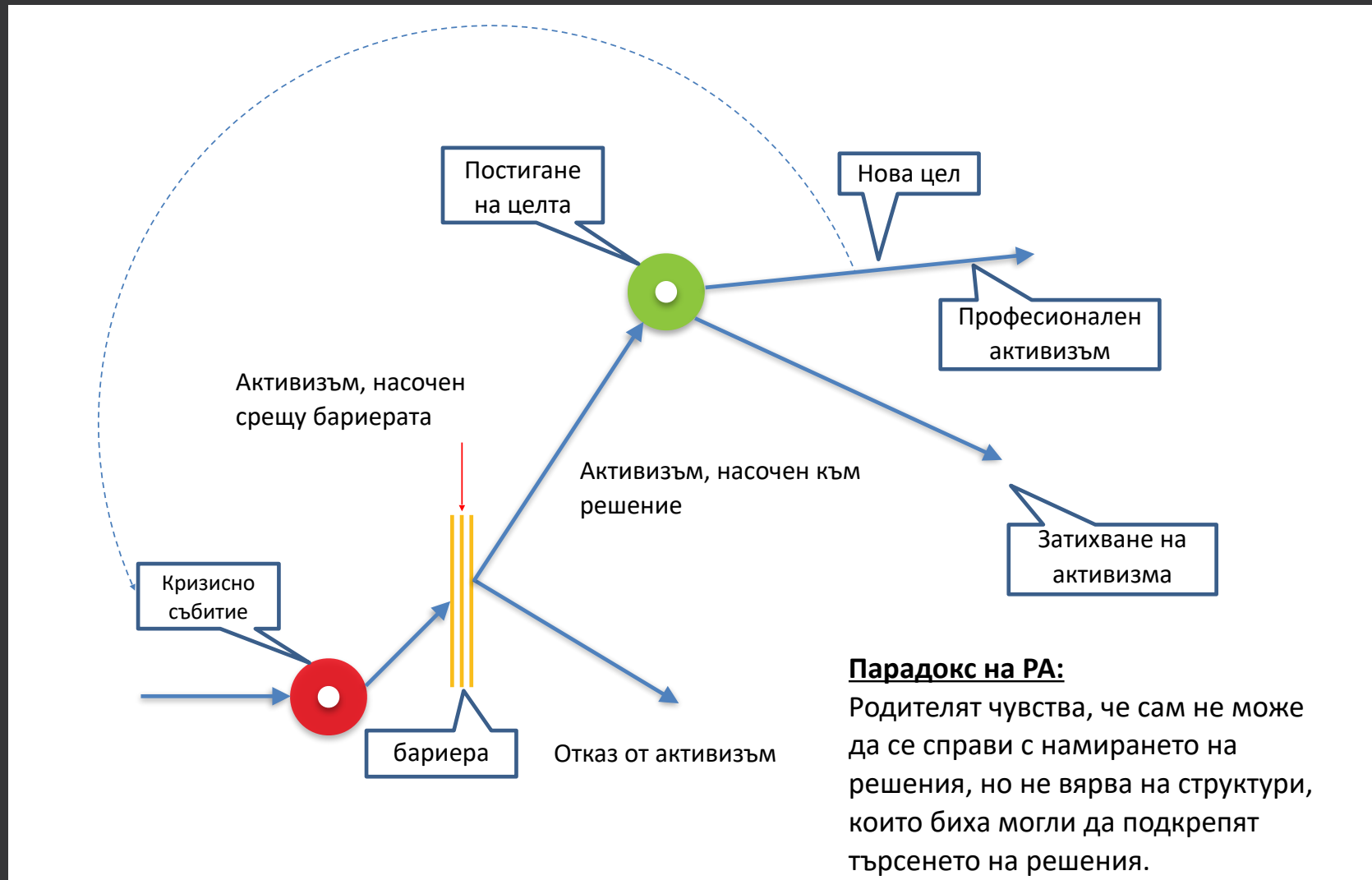

Континуум на Активизма

Жизнен цикъл на Активизма

Парадокс на РА:

Родителят чувства, че сам не може да се справи с намирането на решения, но не вярва на структури, които биха могли да подкрепят търсенето на решения.

Бариери пред родителите – активисти

- Страх от публичност
- Липса на знания за функционирането на отделните сектори и връзките между тях
- Маргинализация
- Лидерство и организационни умения
- Прегаряне от безплодни усилия за промени в политиката
- Липса на ресурси
- Липса на осъзнаване на активизма като отделно поле на развитие

Бариери пред хората, които подкрепят РА

52 организации и 78 отделни личности, които работят в университети, НПО, общини

- Липса на осъзнаване на активизма като отделно поле на развитие
- Ограничени финанси
- Липса на регламенти за включване на родители в политиките и развитие на програми
- Ограничени умения за овластяване
- Прегаряне от безплодни усилия за промени в политиката

Препоръки

- Мрежата от активисти могат да участват в развитието на системите, ангажирани с децата, да имат финансиране за него
- Мрежата от активисти могат да са ресурс за учене един от друг
- Публичността
- Родители, които са активни за промяна на социалния сектор, включително тези, които се борят против отнемане на децата им, е важно да бъдат интегрирани в общността на активистите, за да се преодолее тяхната изолация и се повиши ефективността на действията им

Извод

Очертаното поле на активизма е основа за осъзнато неговото развитие:

- Изучаване на неговите приноси
- Създаване на обучения
- Оказване на компетентна подкрепа за разширяване на обхвата на работа и нивата на работа

